

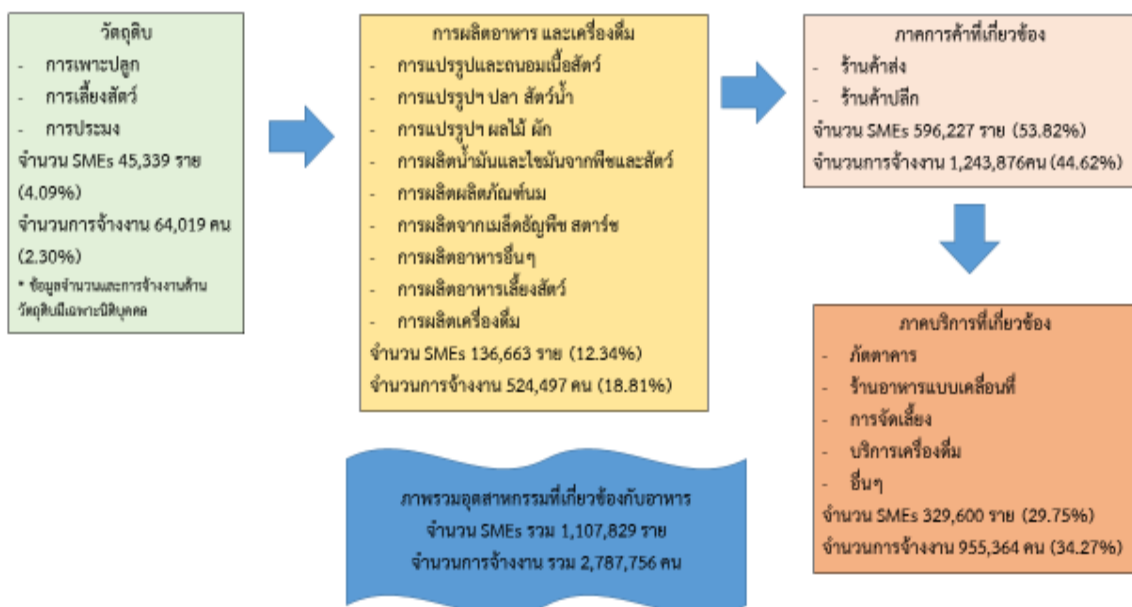
อุตสาหกรรมอาหารของ SMEs : From Farm to Table

อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของไทย เป็นอุตสาหกรรมที่เชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากมาย และสร้างรายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศอยู่อันดับที่ 1 ในภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นมูลค่า 941,693 ล้านบาท โดยเป็นมูลค่าจาก SMEs 312,848 ล้านบาท หรือมีส่วนร้อยละ 33.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในสาขาอาหารและเครื่องดื่ม มีจำนวน SMEs ซึ่งอยู่ในอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 136,663 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.56 ของจำนวน SMEs ทั้งหมดของประเทศ มีการจ้างงาน 524,497 คน คิดเป็นร้อยละ 4.31 ของการจ้างงานรวม

ส่วนที่ 1 จำนวนและการจ้างงานในอุตสาหกรรมอาหารของ SMEs

อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของไทย จัดเป็นอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่และครอบคลุมเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องมากมายตั้งแต่ภาคเกษตร ภาคการค้า ตลอดจนภาคการขนส่งและภาคบริการ ดังภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่าภาพรวมอุตสาหกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับอาหารนั้นมีจำนวน SMEs ที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 1,107,829 ราย โดยอยู่ในภาคการค้ามากที่สุด 596,227 ราย หรือร้อยละ 53.82 ภาคบริการ 329,600 ราย หรือร้อยละ 29.75 ภาคการผลิต 136,663 ราย หรือร้อยละ 12.34 และภาคเกษตรที่เป็นวัตถุดิบ 45,339 ราย หรือร้อยละ 4.09

ภาพที่ 1 ภาพรวมอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร : From Farm to Table

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาเฉพาะภาคการผลิตอาหาร และเครื่องดื่ม ตามการจัดประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรมประเทศไทย ปีพ.ศ. 2552 สามารถแบ่งได้เป็นหมวดย่อย ได้ 2 หมวด ได้แก่ การผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร (TSIC 10) และการผลิตเครื่องดื่ม (TSIC 11) และแบ่งเป็นหมู่ใหญ่ได้ 9 หมู่ใหญ่ ได้แก่

1. การแปรรูปและถนอมเนื้อสัตว์ (TSIC 101)
2. การแปรรูปและถนอมปลา สัตว์น้ำจำพวกคลัสตาเซียและโมลัสก์ (TSIC 102)
3. การแปรรูปและการถนอมผลไม้และผัก (TSIC 103)
4. การผลิตน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์ (TSIC 104)
5. การผลิตผลิตภัณฑ์นม (TSIC 105)
6. การผลิตผลิตภัณฑ์จากเมล็ดธัญพืช สตาร์ชและผลิตภัณฑ์จากสตาร์ช (TSIC 106)
7. การผลิตผลิตภัณฑ์อาหารอื่น เช่น ขนม เส้นก๋วยเตี๋ยว อาหารปรุงสำเร็จ กาแฟ ชา สมุนไพร เครื่องปรุงรส (TSIC 107)
8. การผลิตอาหารสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงสัตว์ (TSIC 108)
9. การผลิตเครื่องดื่ม (TSIC 110)

เมื่อพิจารณาภาคการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม พบว่า SMEs ในกลุ่มอาหาร มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มการผลิตจากเมล็ดธัญพืช สตาร์ชและผลิตภัณฑ์ มีจำนวน SMEs 58,707 ราย หรือร้อยละ 42.96 ของภาคการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม ตามมาด้วยกลุ่มการผลิตอาหารอื่นๆ มีจำนวน SMEs 41,913 ราย หรือร้อยละ 30.67 กลุ่มการผลิตเครื่องดื่ม มีจำนวน SMEs 10,778 ราย หรือร้อยละ 7.89 กลุ่มการแปรรูปและการถนอมผลไม้และผัก มีจำนวน SMEs 8,905 ราย หรือร้อยละ 6.52 และกลุ่มการแปรรูปและถนอมเนื้อสัตว์ มีจำนวน SMEs 7,250 ราย หรือร้อยละ 5.31 รายละเอียดในตารางที่ 1

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในกลุ่มอาหาร ที่ SMEs มีจำนวนมากที่สุด 3 อันดับแรก พบว่า 1) กลุ่มการผลิตจากเมล็ดธัญพืช สตาร์ชและผลิตภัณฑ์ SMEs จะอยู่ในหมู่ย่อยการสีข้าว มากที่สุด โดยมีจำนวน SMEs 56,975 ราย หรือร้อยละ 97.05 ของจำนวน SMEs ทั้งหมดในกลุ่ม 2) กลุ่มการผลิตอาหารอื่นๆ SMEs จะอยู่ในหมู่ย่อยการผลิตขนมไทยและขนมพื้นเมือง จำนวน 8,528 ราย หรือร้อยละ 20.35 ของจำนวน SMEs ทั้งหมดในกลุ่ม ตามมาด้วยการผลิตอาหารพร้อมปรุงและอาหารที่เน่าเสียหาย มี SMEs จำนวน 7,287 ราย หรือร้อยละ 17.39 ของจำนวน SMEs ทั้งหมดในกลุ่ม และการผลิตอาหารจำพวกแป้ง มี SMEs จำนวน 4,364 ราย หรือร้อยละ 10.41 ของจำนวน SMEs ทั้งหมดในกลุ่ม และ 3) กลุ่มการผลิตเครื่องดื่ม SMEs อยู่ในหมู่ย่อย คือ การผลิตน้ำดื่มบริสุทธิ์และน้ำแร่บรรจุขวดมากที่สุด จำนวน 6,284 ราย หรือร้อยละ 58.30 ของจำนวน SMEs ทั้งหมดในกลุ่ม และการผลิตสุรากลั่น มีจำนวน SMEs 3,344 ราย หรือร้อยละ 31.03 ของจำนวน SMEs ทั้งหมดในกลุ่ม รายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนและการจ้างงานในอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร จำแนกตามขนาดธุรกิจ ปีพ.ศ. 2560

	L		M		S		SME		สัดส่วน SME		
	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	
วัตถุดิบ											
01 การเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ การล่าสัตว์และกิจกรรมบริการที่เกี่ยวข้อง											
011	การปลูกพืชล้มลุก	11	3,271	44	3,299	16,835	6,334	16,879	9,633	37.23	15.05
012	การปลูกพืชยืนต้น	10	7,568	48	4,055	4,728	4,763	4,776	8,818	10.53	13.77
013	การขยายพันธุ์พืช	1	464	4	348	589	1,766	593	2,114	1.31	3.30
014	การผลิตสัตว์	22	40,353	135	13,372	18,190	17,487	18,325	30,859	40.42	48.20
015	การทำฟาร์มผสมผสาน	3	603	5	255	1,292	1,001	1,297	1,256	2.86	1.96
016	กิจกรรมสนับสนุนการเกษตรและกิจกรรมหลังการเก็บเกี่ยว	3	1,069	13	1,531	1,247	4,867	1,260	6,398	2.78	9.99
017	การล่าสัตว์ฯ					8	16	8	16	0.02	0.02
03 การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ											
031	การประมง	2	402	8	510	164	1,760	172	2,270	0.38	3.55
032	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1	246	10	715	2,019	1,940	2,029	2,655	4.48	4.15
รวมวัตถุดิบ											
ภาคการผลิต											
10 การผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร											
101	การแปรรูปและการถนอมเนื้อสัตว์	21	22,182	39	3,362	7,211	26,870	7,250	30,232	5.31	5.76
102	การแปรรูปและการถนอมปลา สัตว์น้ำฯ	41	28,857	69	6,605	5,962	28,082	6,031	34,687	4.41	6.61
103	การแปรรูปและการถนอมผลไม้และผัก	38	23,406	93	8,667	8,812	36,507	8,905	45,174	6.52	8.61
104	การผลิตน้ำมันและไขมันจากพืชและสัตว์	18	6,212	70	7,189	745	5,609	815	12,798	0.60	2.44
105	การผลิตผลิตภัณฑ์นม	14	9,031	21	2,040	1,646	7,514	1,667	9,554	1.22	1.82
106	การผลิตจากเมล็ดธัญพืช สตาร์ชฯ	52	16,378	314	29,900	58,393	113,105	58,707	143,005	42.96	27.27
107	การผลิตอาหารอื่นๆ	114	83,513	287	26,018	41,626	156,601	41,913	182,619	30.67	34.82
108	การผลิตอาหารสำเร็จรูปสำหรับเลี้ยงสัตว์	24	24,515	46	5,066	551	5,968	597	11,034	0.44	2.10

		L		M		S		SME		สัดส่วน SME	
		จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน
11 การผลิตเครื่องดื่ม		42	20,638	73	7,449	10,705	47,945	10,778	55,394	7.89	10.56
110	การผลิตเครื่องดื่ม	42	20,638	73	7,449	10,705	47,945	10,778	55,394	7.89	10.56
รวมการผลิตอาหารและเครื่องดื่ม		364	234,732	1,012	96,296	135,651	428,201	136,663	524,497	100.00	100.00
ภาคการค้าที่เกี่ยวข้อง											
46101	การขายส่งวัตถุดิบทางการเกษตรและสัตว์มีชีวิตฯ	2	104	7	253	1,016	4,825	1,023	5,078	0.17	0.41
46102	การขายส่งอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ ฯ			3	96	1,772	11,369	1,775	11,465	0.30	0.92
462	การขายส่งวัตถุดิบทางการเกษตรและสัตว์มีชีวิต	60	7,950	175	6,118	14,648	75,436	14,823	81,554	2.49	6.56
46311	การขายส่งเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์	7	7,483	14	454	1,467	7,350	1,481	7,804	0.25	0.63
46312	การขายส่งปลาและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ	23	3,123	62	2,246	3,714	19,236	3,776	21,482	0.63	1.73
46313	การขายส่งผักและผลไม้	22	1,953	58	2,062	8,086	35,072	8,144	37,134	1.37	2.99
46314	การขายส่งผลิตภัณฑ์นม	3	400	4	152	1,240	7,910	1,244	8,062	0.21	0.65
46315	การขายส่งข้าวและผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการโรงสีข้าว	33	5,424	44	1,526	1,523	8,730	1,567	10,256	0.26	0.82
46316	การขายส่งผลิตภัณฑ์ขนมอบ ไข่ น้ำมันและไขมันที่ใช้ในการบริโภค	14	3,164	47	1,591	3,198	16,674	3,245	18,265	0.54	1.47
46317	การขายส่งน้ำตาล ซ็อกโกแลตและลูกกวาด	1	132	7	245	213	1,047	220	1,292	0.04	0.10
46318	การขายส่งกาแฟ ชา โกโก้	3	309	6	222	706	4,438	712	4,660	0.12	0.37
46319	การขายส่งผลิตภัณฑ์อาหารอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	23	7,095	36	1,317	7,414	41,859	7,450	43,176	1.25	3.47
46321	การขายส่งเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	17	4,141	16	571	2,172	15,959	2,188	16,530	0.37	1.33
46322	การขายส่งเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์	5	660	13	482	2,522	11,800	2,535	12,282	0.43	0.99
47111	ซูเปอร์มาร์เก็ต	25	2,242	25	541	991	5,433	1,016	5,974	0.17	0.48
47112	ดิสเคาท์สโตร์/ซูเปอร์เซ็นเตอร์/ไฮเปอร์มาร์เก็ต	5	441	4	103	182	827	186	930	0.03	0.07
47113	ร้านสะดวกซื้อ/มินิมาร์ท	18	2,276	173	3,177	7,982	28,966	8,155	32,143	1.37	2.58
47114	ร้านขายของชำ	177	15,587	177	3,756	394,829	618,927	395,006	622,683	66.25	50.06
47190	การขายปลีกสินค้าอื่น ๆ ในร้านค้าทั่วไป	135	34,228	126	2,795	103,138	195,403	103,264	198,198	17.32	15.93
47211	ร้านขายปลีกเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์	7	421	15	296	4,497	10,526	4,512	10,822	0.76	0.87
47212	ร้านขายปลีกปลาและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ	2	142	5	97	2,221	5,718	2,226	5,815	0.37	0.47

		L		M		S		SME		สัดส่วน SME	
		จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน
47213	ร้านขายปลีกผักและผลไม้	5	396	11	224	5,744	11,578	5,755	11,802	0.97	0.95
47214	ร้านขายปลีกข้าว และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการสีข้าว	14	767	19	492	7,250	14,553	7,269	15,045	1.22	1.21
47215	ร้านขายปลีกผลิตภัณฑ์นมอบ	3	118	15	263	3,221	8,298	3,236	8,561	0.54	0.69
47219	ร้านขายปลีกอาหารอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	22	1,803	50	1,124	10,044	33,183	10,094	34,307	1.69	2.76
47221	ร้านขายปลีกเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์			2	60	1,408	3,484	1,410	3,544	0.24	0.28
47222	ร้านขายปลีกเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์	3	270	3	70	3,418	7,989	3,421	8,059	0.57	0.65
47811	การขายปลีกผลิตภัณฑ์อาหารบนแผงลอยและตลาด					134	15	134	15	0.02	0.00
47812	การขายปลีกเครื่องดื่มบนแผงลอยและตลาด					3	15	3	15	0.00	0.00
52101	กิจกรรมที่เกี่ยวกับคลังสินค้าและการจัดเก็บสินค้าแช่เย็นหรือแช่แข็ง	3	1,050	41	3,791	201	1,719	242	5,510	0.04	0.44
52102	กิจกรรมที่เกี่ยวกับคลังสินค้าและการจัดเก็บสินค้ารัฐพิธี			9	729	106	684	115	1,413	0.02	0.11
รวมภาคการค้าที่เกี่ยวข้อง		632	101,679	1,167	34,853	595,060	1,209,023	596,227	1,243,876	100.00	100.00
ภาคบริการที่เกี่ยวข้อง											
56 การบริการด้านอาหารและเครื่องดื่ม		16	17,552	286	21,834	329,314	933,530	329,600	955,364	100.00	100.00
561	การบริการด้านอาหารในภัตตาคารและร้านอาหารแบบเคลื่อนที่	16	17,552	235	18,071	282,135	806,142	282,370	824,213	85.67	86.27
562	การบริการด้านการจัดเลี้ยงและบริการอาหารประเภทอื่นๆ			13	946	2,658	19,094	2,671	20,040	0.81	2.10
563	การบริการเครื่องดื่ม			38	2,817	44,521	108,294	44,559	111,111	13.52	11.63
รวมภาคบริการที่เกี่ยวข้อง		16	17,552	286	21,834	329,314	933,530	329,600	955,364	100.00	100.00
รวมทั้งหมด		1,065	407,939	2,732	177,068	1,105,097	2,610,688	1,107,829	2,787,756		

ตารางที่ 2 จำนวนและการจ้างงานใน 3 สาขาสำคัญของการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม จำแนกตามขนาดธุรกิจ ปี พ.ศ.2560

		L		M		S		SME		สัดส่วน SME	
		จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน
06	การผลิตจากเมล็ดธัญพืช สตาร์ชฯ	52	16,378	314	29,900	58,393	113,105	58,707	143,005	100.00	100.00
0611	การสีข้าว	16	5,152	217	18,183	56,758	101,481	56,975	119,664	97.05	83.68
0612	การผลิตแป้งจากข้าว			3	312	42	381	45	693	0.08	0.48
0613	การผลิตแป้งสาลี	3	798	6	618	5	74	11	692	0.02	0.48
0614	การผลิตแป้งข้าวโพด			1	153	46	266	47	419	0.08	0.29
0615	การผลิตแป้งจากเมล็ดธัญพืชอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	9	2,304	19	2,660	65	626	84	3,286	0.14	2.30
0616	การผลิตแป้งผสมหรือแป้งสำเร็จรูปสำหรับใช้ทำขนมปังและประกอบอาหารอื่น ๆ	3	738	7	980	151	895	158	1,875	0.27	1.31
0617	การผลิตน้ำธัญพืช					441	1,006	441	1,006	0.75	0.70
0619	การผลิตผลิตภัณฑ์อื่น ๆ จากเมล็ดธัญพืช ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	4	1,584	6	515	533	5,528	539	6,043	0.92	4.23
0621	การผลิตมันเส้นและมันอัดเม็ด	1	339	7	945	250	1,637	257	2,582	0.44	1.81
0622	การผลิตสตาร์ชมันสำปะหลัง	15	5,262	47	5,452	72	984	119	6,436	0.20	4.50
0623	การผลิตสตาร์ชจากข้าวโพด ธัญพืชและพืชผักอื่น ๆ (ยกเว้นมันสำปะหลัง)					8	90	8	90	0.01	0.06
0629	การผลิตผลิตภัณฑ์จากสตาร์ชอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	1	201	1	82	22	137	23	219	0.04	0.15
07	การผลิตอาหารอื่นๆ	114	83,513	287	26,018	41,626	156,601	41,913	182,619	100.00	100.00
0711	การผลิตขนมปัง เค้กและเพสตรี	8	3,976	29	2,875	5,510	20,163	5,539	23,038	13.22	12.62
0712	การผลิตขนมปังกรอบและผลิตภัณฑ์ขนมอบกรอบอื่นๆ	10	5,630	9	945	327	2,098	336	3,043	0.80	1.67
0713	การผลิตขนมไทยประเภทอบ					1,926	5,893	1,926	5,893	4.60	3.23
0721	การผลิตน้ำตาลดิบจากอ้อย	27	15,093	13	1,391	76	1,059	89	2,450	0.21	1.34
0722	การผลิตน้ำตาลบริสุทธิ์	6	4,056	2	186	45	447	47	633	0.11	0.35

		L		M		S		SME		สัดส่วน SME	
		จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน
0723	การผลิตน้ำตาลจากพืช (ยกเว้น อ้อย)			2	116	654	1,852	656	1,968	1.57	1.08
0731	การผลิตโกโก้และผลิตภัณฑ์จากโกโก้					5	37	5	37	0.01	0.02
0732	การผลิตผลิตภัณฑ์ช็อกโกแลตและขนมหวานจากช็อกโกแลต			2	240	21	286	23	526	0.05	0.29
0733	การผลิตหมากฝรั่ง	1	634			6	11	6	11	0.01	0.01
0734	การถนอมผลไม้ ถั่วเปลือกแข็ง เปลือกผลไม้และส่วนอื่น ๆ ของพืชโดยใช้น้ำตาล			4	317	1,720	4,252	1,724	4,569	4.11	2.50
0739	การผลิตลูกกวาดและขนมอื่น ๆ ที่ทำจากน้ำตาล ซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	3	1,287	4	476	223	1,704	227	2,180	0.54	1.19
0741	การผลิตพาสต้า					3	10	3	10	0.01	0.01
0742	การผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว บะหมี่ วุ้นเส้น	4	3,780	8	645	321	3,475	329	4,120	0.78	2.26
0743	การผลิตผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกแป้งชนิดสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูป	3	2,069			44	558	44	558	0.10	0.31
0749	การผลิตผลิตภัณฑ์อาหารจำพวกแป้งอื่น ๆ ที่คล้ายกันซึ่งมิได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น			3	288	4,361	11,905	4,364	12,193	10.41	6.68
0751	การผลิตอาหารปรุงสำเร็จแช่แข็ง	3	3,081	6	600	125	991	131	1,591	0.31	0.87
0752	การผลิตอาหารปรุงสำเร็จบรรจุในภาชนะปิดสนิทโดยวิธีสุญญากาศ	4	10,524	8	592	126	1,478	134	2,070	0.32	1.13
0761	การผลิตกาแฟ	2	5,004	10	943	345	3,243	355	4,186	0.85	2.29
0762	การผลิตชา			3	381	157	1,252	160	1,633	0.38	0.89
0769	การผลิตสมุนไพรสำหรับใช้เป็นเครื่องดื่ม			2	128	232	893	234	1,021	0.56	0.56
0771	การผลิตเครื่องเทศและเครื่องแกงสำเร็จรูป	3	1,140	8	685	1,776	6,592	1,784	7,277	4.26	3.98
0772	การผลิตซอสและเครื่องปรุงอาหารประจำโต๊ะ	4	2,228	7	630	225	2,228	232	2,858	0.55	1.57
0773	การผลิตซีอิ๊ว			2	168	84	572	86	740	0.21	0.41
0774	การผลิตผงชูรส	1	461	3	336	21	156	24	492	0.06	0.27

		L		M		S		SME		สัดส่วน SME	
		จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน	จำนวน	การจ้างงาน
0775	การผลิตเกลือบริโภค			3	390	125	681	128	1,071	0.31	0.59
0779	การผลิตเครื่องปรุงอาหารประจำโต๊ะและเครื่องประกอบอาหารอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	1	256	11	1,111	120	1,270	131	2,381	0.31	1.30
0791	การผลิตขนมขบเคี้ยว/ขนมกรุบกรอบ	3	1,035	2	200	1,780	5,410	1,782	5,610	4.25	3.07
0792	การผลิตขนมไทยและขนมพื้นเมือง (ยกเว้น ขนมอบ)			4	323	8,524	19,980	8,528	20,303	20.35	11.12
0793	การผลิตซูป น้ำซูปและอาหารพิเศษ			2	176	126	1,540	128	1,716	0.31	0.94
0794	การผลิตอาหารพร้อมปรุงและอาหารที่เน่าเสียง่าย	13	12,272	28	2,614	7,259	15,774	7,287	18,388	17.39	10.07
0795	การผลิตน้ำแข็งเพื่อการบริโภค	1	668	68	5,073	2,113	24,115	2,181	29,188	5.20	15.98
0796	การผลิตผลิตภัณฑ์จากไข่			1	56	436	1,477	437	1,533	1.04	0.84
0799	การผลิตผลิตภัณฑ์อาหารอื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	17	10,319	43	4,133	2,810	15,199	2,853	19,332	6.81	10.59
10	การผลิตเครื่องดื่ม	42	20,638	73	7,449	10,705	47,945	10,778	55,394	100.00	100.00
1011	การผลิตสุรากลั่น	2	988	10	949	3,334	6,708	3,344	7,657	31.03	13.82
1012	การผลิตสุราผสม	12	3,924	4	588	56	944	60	1,532	0.56	2.77
1021	การผลิตไวน์องุ่น			1	88	14	124	15	212	0.14	0.38
1022	การผลิตไวน์ผลไม้ (ยกเว้น องุ่น)			3	163	124	359	127	522	1.18	0.94
1029	การผลิตสุราผลไม้ (ไวน์) ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	1	201	2	240	171	843	173	1,083	1.61	1.96
1030	การผลิตมอลต์และสุราที่ทำจากข้าวมอลต์	5	2,930	5	700	17	187	22	887	0.20	1.60
1041	การผลิตน้ำดื่มบริสุทธิ์และน้ำแร่บรรจุขวด	4	1,930	35	3,241	6,249	33,801	6,284	37,042	58.30	66.87
1042	การผลิตน้ำอัดลมและโซดา	6	3,654	2	174	18	497	20	671	0.19	1.21
1043	การผลิตเครื่องดื่มกาแฟ ชาและชาขงสมุนไพรพร้อมดื่ม	1	201	1	96	289	597	290	693	2.69	1.25
1044	การผลิตเครื่องดื่มให้พลังงาน รวมถึงเครื่องดื่มเกลือแร่	1	800			34	497	34	497	0.32	0.90
1049	การผลิตเครื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์อื่น ๆ ซึ่งมีได้จัดประเภทไว้ในที่อื่น	10	6,010	10	1,210	399	3,388	409	4,598	3.79	8.30

ภาคผนวก

สัมภาษณ์คุณยงวุฒิ เสาวพฤกษ์ ผู้อำนวยการสถาบันอาหาร และคณะ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ.2561 ณ สถาบันอาหาร เวลา 9.30-12.00 น.

- สถาบันอาหารก่อตั้งปี พ.ศ.2539 เป็นมูลนิธิ ทำงานแบบบูรณาการ มีบทบาทและทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวก ประสานหน่วยงาน บริการที่ปรึกษาในเรื่อง Policy, Cluster Management มีศูนย์ข้อมูลอัจฉริยะ มาตรฐาน และ R&D และการ Specification Certificate ซึ่งหากมีหน่วยงานเก่งด้านใด ทางสถาบันฯ จะเชื่อมโยงหน่วยงานนั้นๆ อีกทั้งสถาบันอาหารมีฐานลูกค้า และมีทั้งนักวิศวะและนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งเวลาจะเชื่อมโยงกัน ทางสถาบันจะทำเรื่อง Commercialize ได้มากกว่าหน่วยงานอื่น และการทำงานเป็น Demonstration Plant ให้เข้าใจว่าทำงานอย่างไร พร้อมทั้งสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบออกมา และมีการทำ Market Testing ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจไม่ล้มเหลว โดยสถาบันอาหารทำแค่ Launch New Product จากนั้นเรื่องการ Launch Promotion กระทั่งวางพาณิชย์รับช่วงต่อไป
- ช่วง 17-18 ปี การส่งออกของไทยในสาขาอาหารจะอยู่ในกลุ่ม Ready to eat และ Commodity อัตราส่วน 50 : 50 และอันดับดีขึ้นอยู่อันดับที่ 13 บ้าง 14 บ้างของโลก แต่ที่ผ่านมาโดนออสเตรเลีย แซงไทยขึ้นไปเป็นปีแรก เพราะส่งออกจำนวนเยอะกว่า อย่างไรก็ตามไทยอยู่อันดับที่ 3 ของเอเชีย จีนอยู่อันดับ 5 อินเดียอันดับ 11
- ผลิตภัณฑ์ที่ไทยมี Market share สูง ได้แก่ ข้าว กุ้ง ไก่ อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์กุ้ง ขณะนี้โดนเวียดนามสั่งซื้อจากไทยแล้วนำไปตัดหัวตัดหาง แล้วส่งออกไปขายแข่งกับไทย ส่วนประเทศที่ซื้อกับไทยมากคือ ญี่ปุ่น อเมริกา ยุโรป แอฟริกา และ จีน ตามลำดับ ไทยไม่พึ่งพาแค่ตลาดเก่าแต่มีตลาดใหม่ด้วย จึงทำให้การนำเข้าหรือส่งออกขยายตัวได้ดี
- ไทยอยู่อันดับที่ 14 ในการส่งออกอาหารของโลก โดยมีส่งออกอยู่ที่ 1.015 ล้านล้านบาท หากต้องการขึ้นเป็นอันดับ 10 จะต้องขายให้ได้ 2.3 ล้านล้านบาท ซึ่งขณะนี้ไทยขายสินค้าอาหารในกลุ่ม ready to eat และ commodity เท่านั้น การจะเลื่อนอันดับได้ ไทยต้องสร้างสินค้า High value product ในอุตสาหกรรมอาหาร
- การผลิตอาหาร ต้นทุนการผลิต 80 % เป็นค่าวัตถุดิบ และ 85% ของวัตถุดิบเป็นวัตถุดิบในประเทศ ดังนั้น ยิ่งสาขาอาหารเติบโตมากเท่าไรอุตสาหกรรมต้นน้ำพวกเกษตรกรทั้งหลาย ชาวไร่ ชาวนา ชาวสวนจะเติบโตและแข็งแรง เศรษฐกิจฐานรากจะเข้มแข็งและเกิดประโยชน์กับประเทศไทยทั้งหมด อีกทั้งอุตสาหกรรมอาหารยังมีการจ้างงานสูงที่สุดในอุตสาหกรรมทั้งหมด
- ปัญหาในอุตสาหกรรมอาหาร มี 3 เรื่องใหญ่ ได้แก่ 1. เข้าไม่ถึงแหล่งเงินทุน 2. เข้าไม่ถึงตลาด และ 3. เข้าไม่ถึงเทคโนโลยี โดยการแก้ปัญหา ได้แก่ การจัดทำ National Policy ขึ้นมา โดยการตั้งโจทย์ว่าลูกค้าคือใคร ทานอะไร และอาหารที่ทานต้องการเทคโนโลยีตัวไหน และพัฒนาเป็น playing field ใหม่ๆ เป็น Future food ซึ่งเป็น High value product ซึ่งลูกค้ามีทั้งตลาดบน

และตลาดกลาง ซึ่งรู้ว่า Future Food คืออะไร ผู้ประกอบการสามารถเลือกกลงสนามที่เป็น future food ได้ อีกทั้งสิ่งที่สถาบันอาหารต้องกระตุ้น คือ ให้มีผู้ประกอบการมาทำตรงนี้มากขึ้น

- เมื่อเราทราบว่าสินค้าที่จะ Focus คืออะไร เช่น ข้าว เนื้อสัตว์ ผลไม้ และรู้ว่าลูกค้าคือใคร ทานอะไร ซื้ออะไร จะง่ายต่อการทำแผน ต่อไปจะเป็นการสร้าง Segment ใหม่ คือ Thai Future Food เพื่อให้เกิดการเติบโตในเรื่อง High value ตัวแรก Commodity หรือ primary product กับ convenient food หรือ value product ก็ยังอยู่เหมือนเดิม volume ไม่ได้ลดยังคงเติบโตขึ้นทุกปี แต่สถาบันอาหารจะสร้าง Segment ใหม่คือ Future Food เพื่อให้เกิดการเติบโตในเรื่องของ High value ให้มากสำหรับ Export ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ทิ้งตลาดในประเทศ ซึ่งเป็น Exclusive Growth ส่วน Future food เป็น New Growth Engine
- Future Food แบ่งได้ 4 ด้าน คือ 1. Function food 2. Medical food 3. Organic food 4. Novel food
- มาตรการสนับสนุนอุตสาหกรรมอาหารที่สำคัญของสถาบันอาหาร ได้แก่
 1. การสร้าง Food warrior หรือ การสร้าง/ส่งเสริมผู้ประกอบการอาหารที่จะเป็นกำลังสำคัญในการส่งออก และสร้างรายได้ให้ประเทศ
 2. Food valley ซึ่งเป็น one stop service โดยเป็นพื้นที่ของ Industrial estate แต่เฉพาะสาขาอาหาร จึงต้องมีโครงการไปกระตุ้นพวกผู้ประกอบการรายใหญ่ (Big Brother) ให้เข้ามาร่วมด้วย ซึ่งใน Food Valley จะมีทั้ง Lab, Incubation center, HRD, Rental plant ให้เช่าเพื่อลดต้นทุน ซึ่งพื้นที่ใน Food valley 25% ต้องทำ Future food ที่เหลืออีก 75% เป็นอาหารอะไรก็ได้หรือจะเป็น ผลิตภัณฑ์ Packaging ก็ได้ โดยให้ Food warrior มาทำงานที่นี่ ซึ่งการมาทำงานในพื้นที่นี้จะมีแต้มต่อคือ 1. มีพื้นที่สำหรับเรื่อง One stop service 2. มี Rental plant 3. Lab 4. Manpower development innovation shop
 3. Food innopolis คือ พื้นที่ ที่พร้อมสำหรับการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชน ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น โครงสร้างพื้นฐาน เครื่องมืออุปกรณ์ ห้อง lab สิทธิประโยชน์และแรงจูงใจ ผู้เชี่ยวชาญ กำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้ได้งานวิจัยออกมา และงานวิจัยนี้นำไปใช้ในแต่ละบริษัท
- จากที่สถาบันได้รับเชิญไปบรรยายในต่างประเทศ ต่างประเทศสนใจเรื่อง kitchen of the world ทำเพื่ออะไร มีกลยุทธ์ หรือนโยบายอะไร จะได้ output outcome ที่ออกมาคืออะไร และเรื่อง Authentic Thai คือการสร้างและรักษาเอกลักษณ์อาหารไทย ซึ่งเป็นการ positioning ของประเทศ ให้อาหารไทยไม่แพ้ใคร เพราะขณะนี้อาหารไทยขึ้นชื่ออันดับ 1 ใน 5 ของโลก (ร้านอาหารไทย ร้านอาหารจีน ร้านอาหารญี่ปุ่น อิตาลี ฝรั่งเศส) ซึ่งรสชาติอาหารไทยจะต้องไม่ผิดเพี้ยนไปจากเดิม เป็นการเสริมสร้างแบรนด์ (Enhancing brand) ซึ่งต้องมี Scientific มี

Reference สามารถ Benchmark ได้ คือ สัมผัสได้ ต้องมีมาตรฐาน และการตรวจค่าออกมา เป็นแร่ธาตุแต่ละตัวของเมนูนั้น เช่น ใน 1 เมนูมีแร่ธาตุอะไรบ้าง ในอาหารไทยทุกมื้อในปริมาณที่เหมาะสม แสดงว่าท่านกำลังรับประทานยาที่อร่อยที่สุดในโลก ซึ่งประเทศอื่นอีก 4 ประเทศ บอกไม่ได้เหมือนอย่างไทย

- สำหรับแปรรูปอาหารบางอย่างเหมือนกับไทย เป็นประเทศที่ใช้พริก มะนาวปรุงอาหาร ทานยำปลาสด ข้าวโพดเกิดมาจากประเทศเปรู เป็นอาหารของโลกเช่นกัน และประเทศเม็กซิโกเป็นคู่แข่งกับไทยและอยากเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารไทย ซึ่งเป็นประเทศที่ใหญ่กว่าไทย มีภูมิอากาศคล้ายไทยแล้ววันนี้ไทยเสียหายมากเนื่องจากฝรั่งเอาพืชผักไทยไปปลูกในเม็กซิโกแล้วส่งไปขายในอเมริกาโดยไม่ต้องนำเข้าจากไทย เช่น มะเขือพวง มะเขือเปราะ พริก สารระเหย โหระพา แต่ไม่มีคนไทยไปปลูกพืชผักที่เม็กซิโก ซึ่งตลาดไทยมีเยอะมากในอเมริกา เม็กซิโกเป็นประเทศที่ปลูกอโวคาโดมากที่สุด น้อยหน้า ละมุด มะม่วงเม็กซิโกก็มีแต่อร่อยไม่เท่าไทย
- Thai Gap คือ มาตรฐานระบบการผลิตสำหรับภาคเกษตรของไทยที่กำหนดขึ้นโดยภาคเอกชน เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับคู่ค้าและผู้บริโภคว่า สินค้าเกษตรที่ผลิตในไทยปลอดภัยจากสารเคมี และเชื้อโรคที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค รวมถึงสัตว์และสิ่งแวดล้อม โดยมีสภาหอการค้าไทยเป็นเจ้าของมาตรฐานนี้ ซึ่ง Thai Gap จะมี 3 หน่วยงานทำร่วมกัน คือ สถาบันอาหาร สภาหอการค้า และมหาวิทยาลัยเกษตรเป็นคนที่กำหนด
- Global Gap คือ มาตรฐานภาคเอกชนสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่มผู้ค้าปลีกในยุโรปมีที่มาจากมาตรฐาน GAP หรือ Good Agricultural Practice ขององค์การอาหารและเกษตรกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Food and Agriculture Organization-FAO) ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่องการทำเกษตรอย่างยั่งยืนใส่ใจสิ่งแวดล้อมและสังคม และปัจจุบัน Thai Gap กับ Global Gap ได้ Benchmark กันเรียบร้อยแล้ว มีสติ๊กเกอร์ ThaiGap ตามห้างโลตัส บิ๊กซี ซึ่งวัตถุประสงค์นี้จะต้องมีคุณภาพ ผลิตกลางน้ำจึงจะดีด้วย
- งานฐานข้อมูลของสถาบันอาหาร มีข้อมูลตลาดอาเซียน มีการสำรวจ market research และทางสถาบันฯ มีการขายข้อมูลด้วย โดยมีสมาชิกประมาณ 50,000 ราย แต่ที่เสียค่าสมาชิกมีประมาณ 3,000 ราย นอกนั้นส่วนใหญ่เป็น Free user เสียปีละ 1,600 บาท ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการมองสถาบันอาหารเป็นหน่วยงานรัฐบาล ไม่ได้มองว่าเป็นมูลนิธิหรือเอกชน รวมทั้งสถาบันฯ มีการจัดทำดัชนีชี้วัดด้านต่างๆ เช่น ดัชนีด้านผลผลิตภาพ ด้านการเงิน ลูกค้าหลักของสถาบัน เป็นหน่วยงานนโยบาย และผู้ประกอบการ ซึ่งนิยมซื้อข้อมูลในเรื่องเทรนด์ต่างๆ

นางสาว ศุภริน เจริญพานิช
ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ
โทร 0-2298-3057
ผู้จัดทำ

